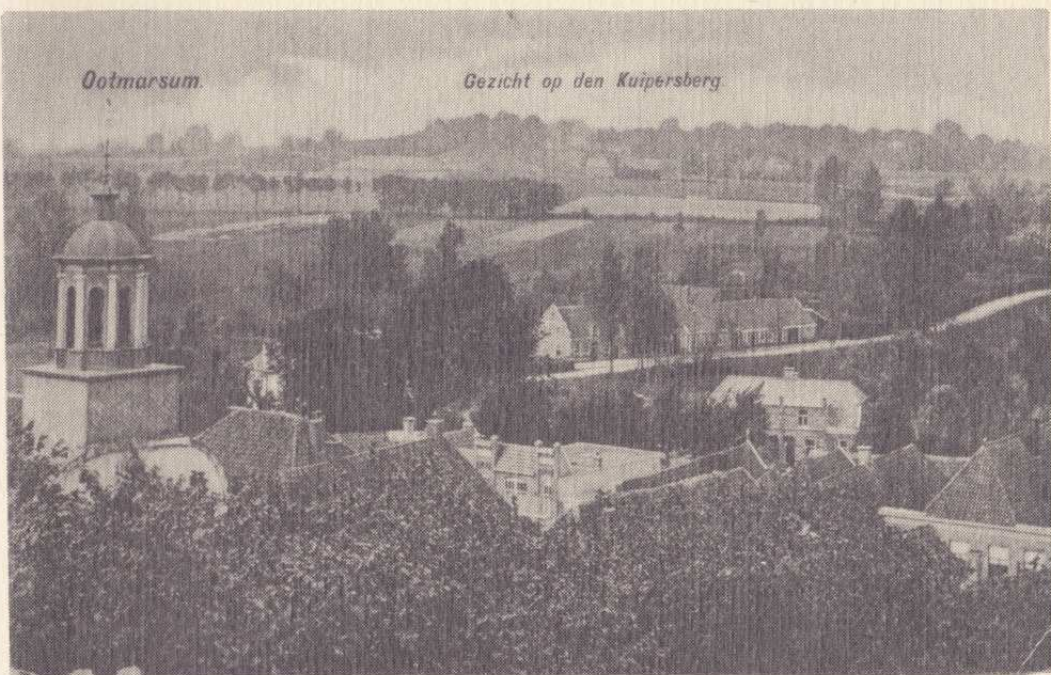

7^e jaargang 1989

Jaarboekje

Ootmarsum.

Gezicht op den Kuipersberg

Stichting
Heemkunde
Ootmarsum

VANAF DE TOREN

Deze foto vanuit de toren van de R.K.Kerk is rond 1920 gemaakt. Links de toren van de N.H.Kerk. In het midden, net boven de bomen is het huis Grotestraat 26 (Stoffenboetiek en Meulenbeld) te zien. Rechtsboven daarvan de huizen van Heupink en Reinders aan de Westwal. In het midden van de foto de Almelsestraat met Huize Manna (nu woning Silderhuis) en de woningen van Asbreuk en Heupink (staan nu leeg).

Langs de rij bomen op de achtergrond loopt nu de Glijphak; helemaal achteraan de Kuiperberg.

STICHTING HEEMKUNDE OOTMARSUM 1989

INHOUDSOPGAVE

Inhoud	2
Inleiding	3
Voorwoord	4
Molenhuisje	5
In Memoriam Gustaaf Klaas	6
Jaarverslag 1989	8
Bestuur en werkgroepen	11
Het woord is aan de werkgroepen	12
* Werkgroep Diavoorstellingen	12
* Werkgroep Bibliotheek	12
* Werkgroep Dialect en Folklore	12
* Werkgroep Geschiedenis II - Het huis aan de Walstraat	13
* Werkgroep Bundeling Oude verhalen	16
* Werkgroep Genealogie	16
* Vogelwerkgroep - De Wulp	16
* Natuurstudiegroep - De Beuk	19
* Werkgroep Archeologie-Geologie	21
* Werkgroep Heemkunde voor basisscholen	23
Waorum (gedicht)	24
Drents Heideschaap op het Springendal	26
De storm van 26 januari 1990	28
Smokkelen	30
Onderwijs 1918 - 1921	36
Urinoir	38
Mobiele Muziektent	40
Kroniek 1989	42

INLEIDING

Een inleiding in het zevende Jaarboekje Heemkunde door slechts twee redactiesleden.

Midden in de voorbereidingen voor dit boekje overleed Gustaaf Klaas. Zijn bijdragen aan deze editie waren voor een groot deel klaar en we hebben gemeend deze ook te moeten plaatsen.

Vanaf het begin heeft Guus een groot deel van de inhoud van de jaarboekjes voor zijn rekening genomen.

Het was zijn wens dat het Jaarboekje Heemkunde een weergave zou zijn van de activiteiten binnen de Stichting Heemkunde, een opzet die ook wij volledig ondersteunen en die wij zullen voortzetten.

Wij zullen daar als redactie ons best voor blijven doen, maar - en het zij nog eens gezegd - wij kunnen dat niet alleen.

We hebben daarvoor de hulp nodig van allen die belangstelling hebben voor ons heem, belangstelling voor Ootmarsum.

Hierbij hebben we natuurlijk vooral de mensen uit de verschillende werkgroepen op het oog, maar ook anderen die denken een bijdrage aan het Jaarboekje Heemkunde te kunnen leveren, zijn van harte welkom.

Waaruit kan die bijdrage bestaan?

Het kan een historisch verhaal zijn, een gedicht of een oud liedje. Maar ook een oude foto met daarop straten, huizen of mensen van vroeger. Bovendien kunnen verhalen, foto's en afbeeldingen worden opgenomen over interessante flora en fauna, over ons dialect, over klederdracht enz.

U ziet het: er zijn vele onderwerpen die met ons heem te maken hebben en die waard zijn in het Jaarboekje Heemkunde te worden opgenomen.

En op deze wijze wordt het Jaarboekje Heemkunde een boekje vóór en dóór Ootmarsummers.

B. Morshuis
H. Oude Elberink

VOORWOORD

Op 25 april 1990 bereikte ons het bericht, dat Gustaaf Klaas onze penningmeester, plotseling was overleden.

Voor de Stichting Heemkunde betekent dit een groot verlies, omdat hij zich jarenlang op voortreffelijke wijze inzette voor onze Heemkunde.

In hem verliezen wij een zeer gewaardeerde kracht en wij zullen nog vaak zijn gemis voelen.

Namens de Stichting Heemkunde wens ik als voorzitter de familie Klaas veel sterkte toe in deze moeilijke tijd.

Zoals U wellicht weet, heeft de Stichting Heemkunde reeds jarenlang alle moeite gedaan om in aanmerking te komen voor een geschikt onderkomen. Dat nu het Molenhuisje, gelegen aan de Smithuisstraat No. 2, ons door de gemeente Ootmarsum een jaar lang zonder betaling van huur is toegezegd, veraste ons toch nog.

Als bestuur zijn wij de gemeente Ootmarsum en al diegenen, die hieraan hebben meegewerkt, erkentelijk voor hun inzet.

We hebben nu eindelijk de mogelijkheid om ons centraal vanuit één punt te profileren.

Het bestuur en de verschillende werkgroepen kunnen hun vergaderingen en werkgroepavonden daar nu houden en kunnen tevens over de bibliotheek en ander materiaal beschikken.

Nu immers hebben we de mogelijkheid om ons materiaal op een verantwoorde wijze te inventariseren en te archiveren.

Van essentieel belang is, dat het Molenhuisje dagelijks op vastgestelde tijden open is en vrije toegang geeft aan zowel de inwoners van Ootmarsum als de toeristen.

Zonder meer kunnen we zeggen, dat één en ander een aanwinst is voor Ootmarsum en haar toerisme, temeer ook, omdat het Molenhuisje te zijner tijd aansluiting kan vinden bij het Los Hoes complex.

Onze doelstelling: Het bestuderen, verzamelen, inventariseren, beheren, behouden en uitdragen van alles wat er op gebied van geschiedenis, archeologie, geologie, genealogie, oude gebruiken en dialect, flora en fauna in de naaste omgeving aan de orde is, met daarnaast de verworven kennis meedelen en anderen stimuleren, zal door deze aanwinst nog meer gestalte krijgen.

Het museum is dagelijks geopend van 14.00 - 17.00 uur.

We hopen dat velen van de gelegenheid, die wordt geboden, gebruik zullen maken, om zo het Heem van Ootmarsum beter te leren kennen en te waarderen.

Voorzitter, H.H. Geerdink

1950

MOLENHUISJE

Het Heemhuis van de Stichting Heemkunde, vóór en na de restauratie.

1969

IN MEMORIAM GUSTAAF KLAAS

Op 25 april 1990 overleed Gustaaf Klaas.

Met dit In memoriam willen we ons aansluiten bij de woorden op het bidprentje "...hij stierf onverwacht, maar niet onvoorbereid....."

Woorden, neergeschreven door hen die Gustaaf het beste kenden, die hem het meeste zullen missen en die wij langs deze weg nog eens van ons meeleven willen getuigen.

Natuurlijk, ook wij wisten dat zijn gezondheid achteruit ging. Toch kwam zijn overlijden volkomen onverwacht; we hadden er niet op gerekend.

En eerlijk gezegd; ook wij konden Guus bij de Stichting Heemkunde nog niet missen.

Guus heeft zich in Ootmarsum een grote bekendheid verworven op velerlei gebied en daarbij hoeven we alleen nog maar te noemen: de zangvereniging Bene Cantate, de Sipelstadrevue, het Herenkoor, de vv KOSC, het KOSC-cabaret.

Maar niemand zal ons kwalijk nemen, dat wij in Gustaaf "de man van de Heemkunde" zien.

Vanaf de oprichting heeft hij zich op meerdere manieren ingezet om van het groepje enthousiastelingen uit 1966 de volwassen Stichting Heemkunde te maken die ze nu is.

Guus was actief

- in de werkgroep Geschiedenis I, waarin hij samen met de overigen, facetten uit de plaatselijke historie kon vastleggen;
- in de werkgroep Bibliotheek, waar hij waakte over het kostbare boekenbezit van onze stichting en waar hij dat boekenbezit verder uitbouwde;
- in de werkgroep Diavoorstellingen, waarin hij gelegenheid kreeg om de kennis van Ootmarsum uit te dragen;
- in het bestuur, waarin hij op zijn specifieke wijze mede het beleid bepaalde en waarin hij als penningmeester de financiën beheerde.

Guus was een deel van de Stichting Heemkunde en het zal even wennen zijn nu hij er niet meer is. Nu er geen beroep meer gedaan kan worden op zijn parate kennis en op zijn schier onuitputtelijk archief, waaruit altijd wel iets tevoorschijn kwam waarmee hij de Stichting Heemkunde kon helpen.

Volgend jaar bestaat de Stichting Heemkunde een kwart eeuw.

Guus mag dit jubileum helaas niet meemaken. Hij zou ongetwijfeld een prachtig verhaal over deze mijlpaal hebben geschreven, maar het mocht niet zo zijn. De pen en de typemachine zullen nu onaangeroerd blijven rusten in een vertrek, dat qua inrichting en aankleding datgene uitademt, waaraan Gustaaf Klaas een groot deel van zijn tijd besteedde: de geschiedenis van Ootmarsum.

Namens de Stichting Heemkunde, Ben Morshuis

JAARVERSLAG 1989

BESTUURSVERGADERINGEN.

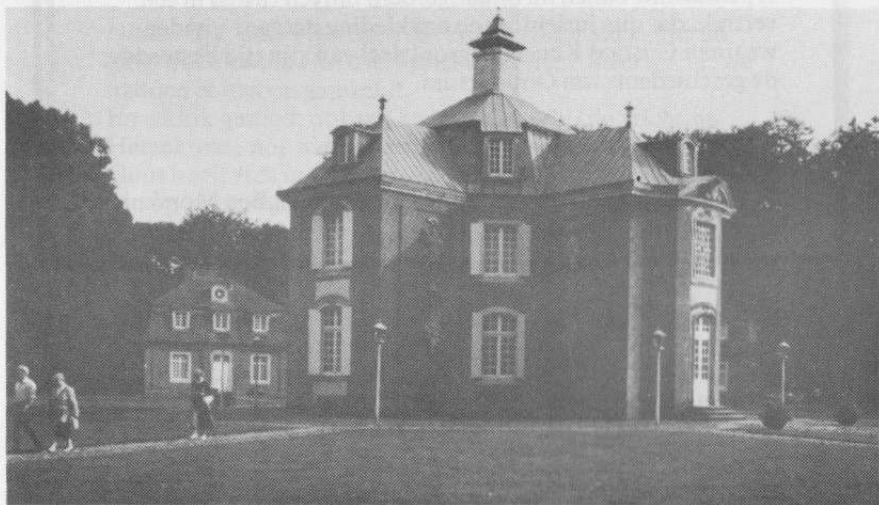
Het bestuur vergaderde elke tweede dinsdagavond van de maand, behalve de twee vakantiemaanden juli - augustus. De jaarvergadering werd 15 februari 1989 gehouden.

WERKGROEPENVERGADERING.

Deze werd gehouden op 20 april 1989 in Hotel H. van der Maas. Voor de pauze gaf elke leider/rapporteur van de werkgroep een korte samenvatting van de activiteiten in het afgelopen jaar. Na de pauze verzorgde de werkgroep archeologie het programma. Eerst hield H.Eweg een boeiende lezing m.b.v. dia's over de aanleg van de grachten van de stad, het onderhoud ervan en de uiteindelijke totale verdwijning van de stadsgrachten. Vervolgens werden dia's getoond van de opgravingen van 23 maart, toen men een dwarsdoorsnede van een gracht wilde maken. Vervolgens kon men de voorwerpen bekijken, die bij de opgravingen waren gevonden en die door de heer Elling uit Vreden zijn gedateerd.

EXCURSIE.

Evenals de voorgaande jaren viel de grote excursie dit keer weer in september, een gunstige maand met meestal gunstig weer. Zo ook vorig jaar 1989 op 16 september. We wilden naar Duitsland. Geen wonder dus dat niet minder dan 89 donateurs zich klokslag half 9 bij het Molenhuisje in twee bussen van ter Beek wurmden. Starten dus maar onder leiding van de reiscommissie G.F.Klaas - J.B.Lucassen. Na enige zakelijke mededelingen volgde wat uitleg over de passerende plaatsen Nordhorn, Lingen en Meppen. In het goede restaurant B.Jansen in 't stadje Sögel stond de koffie al klaar (mit Kuchen).

"De excursie naar het slot Clemenswerth was bijzonder geslaagd"

Dan volgde een prachtige rondrit door een ongerept natuurlijk landschap de Hümmling met idyllische stadjes en dorpen, maar vooral bos, moeras, heuvels en heide, temidden waarvan kolossale hunnebedden. Belangstelling trok ook de wind-watmolen, d.w.z. een molen, die al naar behoefte zowel op wind- als waterkracht kan draaien en energie leveren.

Na de warme maaltijd hadden we de hele middag voor de boeg voor bezichtiging van slot Clemenswerth. Dit is een prachtig barok jachtslot, dat bestaat uit een hoofdgebouw met acht gelijke paviljoens in stervorm er omheen. Het werd gebouwd tussen 1737 en 1749 in opdracht van Clemens August (1700 - 1761), aartsbisschop en keurvorst van Münster, Hildesheim, Paderborn, Osnabrück, en Keulen.

Vanuit het hoofdgebouw had men een schitterend uitzicht door de alleëen van de bossen. Door de goede reisorganisatie verliep alles probleemloos en kwam men om 18.30 uur moe maar tevreden weer thuis.

DONATEURSAVOND.

79 Personen hadden zich opgegeven voor 14 december om de lezing van de heer Wittgen bij te wonen. De directeur van Natura Docet uit Denekamp had zelf dia's en een aantal opgezette vogels meegenomen, om zodoende beter de individuele verschillen van de vogels aan te geven. Het werd voor de kijker en luisteraar nu duidelijk, waarom sommige vogels wel zweven en andere niet; waarom het vrouwtje van de sperwer groter is dan het mannetje. Het was voor iedereen een leuke en interessante avond.

KONTAKT ZUSTERVERENIGINGEN.

Het afgelopen jaar waren er weer twee vergaderingen voor de heemkundeverenigingen uit de regio. Zowel de vergadering op 3 april te Albergen als die op 9 oktober te Weerselo werden door ons bezocht. We blijven zo van elkaars plannen op de hoogte en wisselen zoveel mogelijk gegevens uit. Twee nieuwe verenigingen hebben zich aangemeld: t.w. Langeveen en De Lutte.

JAARBOEKJE 1988.

Het 6e jaarboekje verscheen pas na de zomer, maar zag er prima uit zowel wat betreft uiterlijk als inhoud. Dankzij de financiële steun van het geluidsisolatiebedrijf Nibag uit Oldenzaal, lukte het ons toch om de hoge kosten te kunnen betalen. Voor het komend jaar moeten we wel iets bedenken om deze post op de begroting in de hand te kunnen houden.

BESTUURSVIERKIEZING.

Volgens de statuten van onze Stichting was dit jaar de sekretaris van het dagelijks bestuur verplicht af te treden. De heer H. Oude Elberink stelde zich weer herkiesbaar en werd zonder tegenstem herkozen.

Tegelijkertijd zette de nestor van de Heemkunde Ootmarsum de heer J. Gerard, definitief een punt achter zijn bestuurswerkzaamheden. Vanaf de oprichting in 1966 heeft hij deel uitgemaakt van het bestuur. In zijn dank-

woord schetste de voorzitter hem dan ook af als een deel van de Stichting Heemkunde en dat het wennen zou zijn als hij geen deel meer uitmaakte van het bestuur. Namens het bestuur bood de heer H. Geerdink hem een antiek kompas aan en werd hij tot erelid van de Stichting Heemkunde benoemd. Mevr. Gerard werd een bos bloemen aangeboden.

PADDENAKTIE.

Het afgelopen jaar was het aantal gevangen en overgezette padden nog lager dan het vorig jaar: slechts 200 stuks. We vragen ons af of het nog wel de moeite waard is om er zoveel energie in te stoppen. Door een tiental mensen wordt de val eerst opgezet en daarna gedurende 4 weken gekontroleerd en vervolgens wordt die weer afgebroken. Tien jaar geleden werden er nog 1500 padden gevangen!

EIGEN MUSEUM.

Ook het vorig jaar hebben we ons best gedaan om een eigen museum te krijgen. De heer J. Lammerink heeft zelfs een tekening gemaakt van een gebouw, dat beneden een expositieruimte zou krijgen en boven bestond uit een vergader- en bibliotheekruimte. Het gebouw zou op het Los Hoes-complex komen te staan. De gemeente heeft hierop niet afwijzend gereageerd, maar wil eerst wachten op subsidie.

Toch blijft het voor ons een moeilijke zaak om andere mensen te overtuigen, dat de door hen geschonken waardevolle voorwerpen weldra in een museum te Ootmarsum zullen worden tentoongesteld. We hopen nu maar dat het in 1990 gebeurt...

RESUMÉ.

Het afgelopen jaar was een jaar dat veel werk heeft verricht voor het komend jaar. In 1991 bestaan we 25 jaar en dan verschijnt er een boek van de werkgroep geschiedenis II over de parochie Ootmarsum. Uit het bestuur is een commissie samengesteld die een expositie gaat organiseren, waarin ook de schooljeugd wordt betrokken. Ook hopen we voor de kinderen van de basisscholen een boekje samen te stellen over de geschiedenis van Ootmarsum. De kosten van het jaarboekje worden steeds hoger. We moesten een keuze maken of de donatie verhogen of stoppen met het jaarboekje. We hebben gekozen voor het eerste en gelukkig hebben de meeste donateurs zonder problemen hun donatie verhoogd. De nieuwe donateurs betalen vanaf nu f 20,—. In de heer H. Eweg hebben we een kundig opvolger gevonden voor de heer J. Gerard, zodat we met vertrouwen de toekomst verder tegemoet zien.

Oud Ootmarsum, februari 1990

H.F.J. Oude Elberink
Nutterseweg 5
7637 PJ Oud Ootmarsum.

BESTUUR EN WERKGROEPEN

In het jaar 1988 - 1989 kenden bestuur en werkgroepen de volgende samenstelling.

(Voor informatie over de Stichting Heemkunde in het algemeen en de werkgroepen in het bijzonder kunt u o.a. bij die personen terecht).

Samenstelling bestuur.

H.H. Geerdink	Anne Frankstraat 2	voorz.	tel 1606
H.F.J. Oude Elberink	Nutterseweg 5	secr.	2114
G.F. Klaas	Commanderiestraat 5	penn.	1364
Mevr. J. van Zuilekom	Paaskampstegge 3	2e penn.	1994
H.A.G. Kouijzer	Almelosestraat 11		2101
J.B. Lucassen	Westwal 31		2025
Mevr. H. Scholten	Almelosestraat 71		1216
Mevr. R. Slag	Molenstraat 1		3286
H.J. Eweg	Stobbenkamp 41		1609

Overzicht werkgroepen.

Naam	Leider	Rapporteur
Werkgroep Geschiedenis I	H. Scholten	H. Scholten
Werkgroep Geschiedenis II	H. Kamp	H. Kamp
Werkgroep Dia's draaien	H. Geerdink	G. Klaas
Natuurstudiegroep	A. Horsthuis	L. Willemsen
Vogelwerkgroep	H. Oude Elberink	G. Oude Vrielink
Werkgroep Dialekt en folklore	A. Baanstra	A. Baanstra
Werkgroep Bibliotheek en archief	H. Scholten	
	H. Kouijzer, bibliothecaris	
	Mevr. Wiggers, ass.	
Werkgroep Genealogie	J. Lucassen	J. Lucassen
Werkgroep Oude Verhalen	Mevr. A. Budde	Mevr. A. Eweg
Werkgroep Archeologie	H. Oude Elberink	H. Eweg
Werkgroep Schoolboekje	R.v. Benthem	R. v. Benthem

HET WOORD IS AAN DE WERKGROEPEN

Op deze en de volgende bladzijden geven de werkgroepen verslag van hun werkzaamheden.

Vermeld zijn de activiteiten die er het afgelopen jaar zijn ontplooid, maar waar dat mogelijk is, wordt ook het resultaat van die activiteiten weergegeven.

Mocht u door het lezen van deze verslagen interesse krijgen in het werk van één of meer van deze werkgroepen, neemt u dan eens contact op met de leider.

Voor veel werkgroepen geldt namelijk dat er nog wel één of meer nieuwe leden geplaatst kunnen worden.

Werkgroep Diavoorstellingen

In het afgelopen jaar werden weer zo'n 20 voorstellingen gegeven in de benedenzaal van het Twents Ethoes.

Gemiddeld kwamen ongeveer 20 mensen kijken, zodat er in totaal ruim 400 belangstellenden kennis maakten met de historie van Ootmarsum en met de vaak unieke flora en fauna uit de omgeving.

De werkgroep beschikt momenteel over 9 medewerkers(sters), zodat er bij toerbeurt gewerkt kan worden.

Ook kan er voor de nodige variatie worden gezorgd, omdat er nu vóór de pauze een keuze gemaakt kan worden uit 2 en na de pauze uit 3 series.

G.F. Klaas, leider

Werkgroep Bibliotheek

Een belangrijk onderdeel van de Stichting Heemkunde is de bibliotheek.

Donateurs, maar ook andere belangstellenden kunnen van de inhoud van onze "bieb" gebruik maken. De boeken zijn geschikt voor studie over een of ander onderwerp, maar ook om gewoon de eigen kennis over "heem" en omgeving te vergroten. Het is natuurlijk niet te doen om de complete inhoud van onze bibliotheek in dit jaarboekje te publiceren. Wel is een lijst opgenomen van "eigen werk", dat wil zeggen publikaties door de Stichting Heemkunde zelf.

We adviseren ieder die belangstelling heeft voor historie, flora, fauna, archeologie enz. enz. eens contact op te nemen met leden van de werkgroep Bibliotheek. Zij kunnen u ongetwijfeld van dienst zijn.

En nu de bibliotheek is (wordt) ondergebracht in het Molenhuisje, ons "eigen" onderkomen, staat niets een bezoek aan ons boekenbezit nog in de weg.

G.F. Klaas, leider

Werkgroep Dialect en Folklore.

In het afgelopen jaar is de werkgroep 11 maal in vergadering bijeen geweest, beurtelings bij de leden aan huis, telkens op de tweede maandag van de maand.

Er is verder gewerkt aan het onderwerp: Het leven omstreeks 1920 op de boerderij.

Ook is een vijftal dialect vragenlijsten van het Meertens-instituut te Amsterdam beantwoord, waarvan één met medewerking van een buitenstaander.

De werkgroep telt momenteel 7 leden. De heer J. ter Haar zag zich genoodzaakt als lid van de werkgroep te bedanken wegens zijn benoeming tot voorzitter van de Harmonie Caecilia, wat hem veel tijd en energie kost.

Met het oog op de jubileum-expositie in 1991 zullen de kinderspelen (over het hele jaar gezien) opnieuw op een rij worden gezet en, waar dat wenselijk is van een toelichting worden voorzien.

A. Baanstra, leider.

Werkgroep Geschiedenis II.

Het afgelopen jaar hebben wij, met ons negenen, ons weer bezig gehouden met de geschiedenis van de parochie en de kerk Ootmarsum. Het komend jaar zal dit waarschijnlijk in boekvorm worden uitgegeven.

Verder zullen we ons het komend jaar bezig houden met de voorbereiding van de tentoonstelling ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan.

H. Kamp, leider.

Het huis aan de Walstraat

Steeds weer duikt de naam "Drostenhuis" op als er sprake is van het perceel Walstraat 1. Dit is een foutieve benaming, daar er in dit pand nooit een drost heeft gewoond.

Drosten waren bestuurs- en rechterlijke ambtenaren ten plattelande, met een enorme macht. Het gebied waarin ze deze uitoefenden heette drostambt. Zo was er ook een drostambt Twente. Twee drosten, uit de familie Van Heyden-Hompesch, kwamen uit Ootmarsum en ze woonden op de voormalige Commanderie der Duitse Orde. De laatste van deze twee, Sigismund graaf van Heyden-Hompesch, maakte zich erg gehaat door onder andere het streng handhaven van de zogenaamde drostendiensten, een oud instituut van dienstverlening door boeren en burgers. Twente was het laatste drostambt waar dit instituut werd opgeheven. Jan Derk van der Capellen tot den Pol heeft hiertoe in de Overijsselse vergadering het voorstel gedaan.

Tenslotte verdwenen ook de drosten zelf. De allerlaatste was Dirk Bentink, die tot 7 februari 1795 zijn functie uitoefende vanuit Diepenheim.

De Bataafse Republiek die daarna kwam, heeft bestaan tot 1806. In dat jaar werd Nederland een koninkrijk onder Lodewijk Napoleon, een broer van Napoleon Bonaparte. Vanaf die tijd werden er „drosten-nieuwe-stijl", eigenlijk baljuws of ook wel schouten genoemd, benoemd door de koning; het waren landsdienaren, belast met de rechtspraak in een bepaalde streek.

In 1809 bezocht Lodewijk Napoleon Twente, bij welke gelegenheid de kerkgebouwen werden herverdeeld tussen de rooms-katholieken en de hervormden. Volgens C.J.M. van Helvoort (1) kon men het toen niet eens worden over de verdeling van de kerkelijke goederen. De toenmalige landdrost van Overijssel, genaamd Hofstede, besliste dat katholieken en hervormden beide een commissie zouden benoemen tot regeling van die kwestie. Deze onderhandelingen moesten plaatsvinden ten overstaan van de Twentse baljuw H.K. Cramer. Wie is deze baljuw Cramer, en... waar woonde hij?

(1) C.J.A. van Helvoort: Losser Voorheen en Thans, pag. 63 en 64.

"De woning aan de Walstraat hoek Keerweer vóór de restauratie van 1965"

Baljuw H. Cramer

Daarvoor blikken we terug in de tijd en wel tot 1756. In dat jaar werd Hermannus van Beverforde, de toenmalige hofmeier van de bisschoppelijke Hof Ootmarsum weduwenaar, toen zijn vrouw, Antoinetta ten Cate stierf na de geboorte van hun zoon Anthonie Vosding van Beverforde. Hermannus had al een dochter Arnolda Maria G., die evenwel uit de geschiedenis verdwijnt, want toen Hermannus in 1793 stierf was Anthonie de enige erfgenaam. Hermannus was inmiddels in 1767 hertrouwd met de in Groningen wonende weduwe van Hermannus Cramer. Deze kwam met haar zoon, die Hendrik Knijpinga-

Cramer genoemd werd, naar Ootmarsum en die zoon werd de latere baljuw! Zijn moeder heette met haar meisjesnaam Mettina Aldegonda Knijpinga. Hermannus en Mettina trouwden onder huwelijkse voorwaarden. Alleen vielen de goederen, die het echtpaar tijdens hun huwelijk verwierf, daar niet onder.

Deze goederen werden na de dood van Mettina in 1794 oorzaak van grote oneenigheid tussen Anthonie Vosding van Beverforde en baljuw H.K. Knijpinga-Cramer. Een en ander leidde tot een slepende procedure die uiteindelijk na jaren door Anthonie werd verloren.

Het betreffende vonnis was echter in de ogen van Anthonie onrechtvaardig en om dat aan te tonen schreef hij in 1817 een boek getiteld: "Verhaal van de procedures gevoerd tusschen nu wijlen Mr. Hendrik Knijpinga-Cramer, Aanlegger, en Mr. Anthony Vosding van Beverförde, Verweerder, de eerste in leven gewoond hebbende in de stad Ootmarsum, de tweede alsnog wonende in de stad Ootmarsum, in het Arrondissement Almelo, Provincie Overijssel"(2). Kennelijk is H.K. Knijpinga-Cramer in 1817 reeds overleden...

In dit boek noemt Anthonie ook een kind, dat H.K. Knijpinga-Cramer verwekt zou heben bij zijn dienstbode Judith Waanders. Het kind heet Herman Borgert. Judith trouwde namelijk met een man die Borgert heette. Deze Herman Borgert wordt universeel erfgenaam van de nalatenschap van H.K. Knijpinga-Cramer (geen van diens familieleden deelt in de erfenis) en neemt dan de naam Herman Cramer aan. Op een plattegrond van Ootmarsum uit 1829 woonde een H. Cramer in het pand Walstraat 1, met daarnaast nog een paar bezittingen in dezelfde straat! Het is dus erg waarschijnlijk dat ook baljuw H.K. Knijpinga-Cramer daar voordien woonde.

Zowel Anthonie Vosding van Beverforde als H.K. Knijpinga-Cramer waren patriotten. (3) Het is dat ook verklaarbaar dat H.K. Knijpinga-Cramer in de tijd van het Koninkrijk Holland de toch nog belangrijke baan van Baljuw kreeg.

Als koning Lodewijk Napoleon in 1809 Ootmarsum bezoekt en daar overnacht, slaapt hij in de dan nog bestaande Commanderie. Volgens de inkwartieringslijst (4) wordt bij Anthonie Vosding van Beverforde de Minister van Binnenlandse Zaken ondergebracht. Hij woont dan in het pand aan de Grotestraat 15 waarin nu de zaak van Brummelhuis is gevestigd. Bij de Bailli (het Franse woord voor baljuw) Cramer logeert de Commissaris der Posterijen. Deze zou dan in het perceel Walstraat 1 hebben vertoefd.

Als wij nu horen spreken over het pand Walstraat 1 als zijnde "Het Drostenhuis", dan is de term drost op te vatten als drost "nieuwe-stijl". De naam drost is tot op heden nog gangbaar gebleven, zelfs in officiële stukken. Han Lamers kreeg de titel Landdrost van Flevoland.

Werkgroep Geschiedenis II.

(2) A. Vosding van Beverforde: Verhaal vande procedures etc.

(3) Heemkunde Ootmarsum: Ootmarsum in de Franse tijd. (Patriottenlijst)

(4) Heemkunde Ootmarsum: Ootmarsum in de Franse tijd (Inkwartieringslijst)

Werkgroep Bundeling Oude Verhalen.

Onze werkgroep (5) heeft zich ook dit jaar weer bezig gehouden met het beluisteren van verhalen van ouderen en het opnemen van deze interviews op banden.

Het afgelopen seizoen is er een selectie gemaakt uit de vele verhalen die op de banden stonden en deze selectie is nu op één band gezet. Bij die bandopnamen zijn verschillende dia's gemaakt, om te proberen de sfeer van die verhalen weer te geven en te illustreren.

Ook is door de werkgroep medewerking verleend aan het samenstellen van drie fietstochten van de VVV-Ootmarsum, waarbij oude verhalen uit de omgeving van Ootmarsum een rol spelen.

Mevr. A. Eweg, rapportrice

Werkgroep genealogie.

Nadat in het najaar van 1989 een oproep om uitbreiding van de werkgroep genealogie de donateurs had bereikt, meldde zich al vrij snel een aantal van hen. Tijdens een bijeenkomst op 4 januari 1990 in hotel van der Maas, werden de volgende heren genoteerd als medewerkers: J. Lucassen, G. Frommink, J. Gellekink, W. Harberink, J. Mensink en G. Scholten.

Afspraken werden gemaakt om één keer per maand te vergaderen en wel op de eerste donderdag van de maand op toerbeurt bij de leden thuis.

Besloten werd om tijdens die bijeenkomsten de genealogie van de bekende familie Engels samen te stellen.

Om in een oud archief wat wegwijs te worden, hebben de werkgroepleden op een donderdagmiddag een bezoek gebracht aan het oude archief in Ootmarsum. Hier konden oude geboorte-, huwelijks-, echtscheidings- en overlijdensakten worden bestudeerd. Het was voor allen een leerzame middag.

J. Lucassen, leider.

Vogelwerkgroep.

Onze groep bestaat uit 7 personen en vergadert 7 keer per jaar. De belangrijkste taak is het controleren en inventariseren van de nestkastenroutes: 4 op het Springendal, 2 op de Roezeberg en 1 en het Ribbertdal. In totaal hangen er circa 170 nestkastjes. De mezen en de vliegenvangers maken er het meest gebruik van.

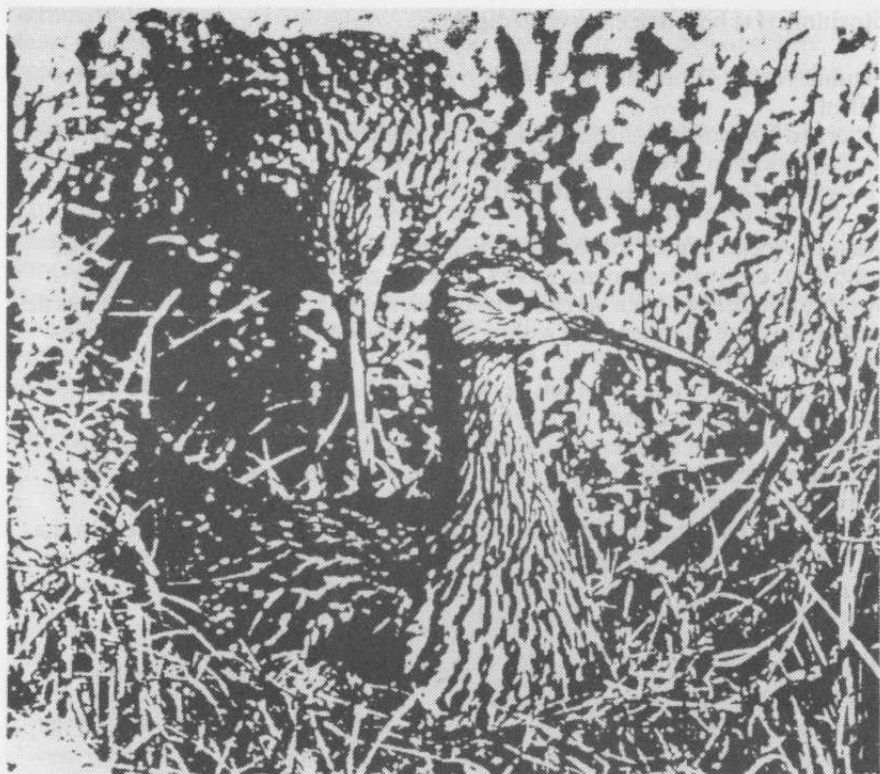
Verder proberen we d.m.v. excursies: Waddeneilanden, Bentheimerwoud, Bergvennen en door literatuur onze kennis te verhogen.

Het aantal weidevogels loopt steeds verder terug. Dit kon duidelijk geconstateerd worden op de Ottershagen waar we veel minder kievitsnesten hebben gezien.

G. Oude Vrielink, rapporteur.

De Wulp.

Wanneer we vroeg in maart de vaak nog ijzige kou trotseren, en ons fietsend richting Ottershagen begeven, klinken de eerste lente-geluiden ons als muziek in de oren.

"De wulp, koning der weidevogels"

Weidevogels als kieviten, watersnippen, graspiepers en grutto's, enkele weken later gevolgd door tureluurs, veldleeuweriken, gele kwikstaarten, schol-eksters en een enkele tapuit, zorgen voor een schitterend schouwspel en doen ons met hun gezang de kou snel vergeten.

Maar het meest fascineert mij ieder jaar opnieuw de eerste prachtige weemoedige roep van de wulp, een fraai gejoel, dat klinkt als koerlie-koerlie-koerlie. Met een lengte van 58 cm is de wulp de grootste inheemse weidevogel, die zijn broedgebied o.a. in de omgeving van de Ottershagen heeft.

(de Ottershagen is een weidevogelgebied tussen Oud Ootmarsum en Lattrop).

Meestal vindt onze eerste ontmoeting jaarlijks plaats bij de weilanden links en rechts aan het begin van de Ottershagenweg, nog vóór de boerderij van Oude Vrielink.

Vroeg in het voorjaar zijn het dan eerst vaak de doortrekkende wulpen, daarna de arriverende paren, waarvan de mannetjes fladderend 20 tot 40 meter recht omhoog stijgen, om vervolgens met iets opgeheven en uitgespreide vleugels langzaam weer omlaag te glijden. Tijdens het omlaag zweven weerklinkt hun jodelen: luid, duidelijk en indringend.

Deze typerende vluchten worden vaak herhaald en dienen om hun gebied (ter-

ritorium) af te bakenen en te verdedigen.

Eenmaal op de grond laat de wulp zich redelijk gemakkelijk van dichtbij bekijken.

Typerend zijn dan de lange omlaag gekromde sabelsnavel, de bruine veren met roestgele randen op de bovendelen, de witte benedenrug met bruine overlangse vlekken en de zwarte slagpennen met witte kanten en vlekken.

Waar in vroegere jaren met name de heide als broedbiotoop diende, heeft de wulp door cultivatie en toename van recreatie zijn broedgebied, met name in Twente, noodgedwongen verruild voor vaak droge, ruige graslanden. Langs de kust en op onze eilanden is de wulp in de duinen een nog regelmatig voorkomende broedvogel.

Mogelijk is de populatie, na een sterke achteruitgang in de jaren 1940 - 1958, vooral de laatste tien jaren behoorlijk constant gebleven.

Schattingen lopen momenteel uiteen van 2500 tot 3000 paren, waarvan de Twentse populatie circa 200 paren bedraagt. We hebben de balts al eens kunnen aanschouwen, welke op de grond plaatsvindt.

Het opgewonden mannetje trippelt daarbij om het vrouwtje, wipt met z'n snavel op en neer, vouwt zijn staart om het wit en de tekening van rug en staartveren te tonen, en drukt zich na de paring in al aanwezige kuiltjes, met de poten naar achteren krabbend, waardoor diverse nestholten ontstaan.

Drie tot vijf eieren legt het vrouwtje in één van de nesten, welke door beide vogels 26 tot 28 dagen worden bebroed.

Het laatste door ons op de Ottershagen waargenomen broedgeval was in 1987; één ei slechts, welk tot overmaat van ramp ook nog werd "geroofd" door vermoedelijk een kraai!

Toch zijn er in de omgeving van de Ottershagen jaarlijks enkele broedgevallen, afgaande op het aantal wulpenpaartjes.

Na 5 à 6 weken zijn de jonge wulpen vliegvlug, en verheffen ze zich met hun ouders tot hoog boven het gebied van de Ottershagen, prachtig jodelend en trillers uitstotend.

Als we dan in de stilte van een vroege zomermorgen terug fietsen in de richting van Ootmarsum en boven alle vogelgeluiden uit de prachtige roep van de wulpen horen, vragen we ons af hoeveel jaren we hiervan nog kunnen genieten. Want het ingrijpen door mensen in de bestaande biotoop van onze weidevogels heeft ook de Ottershagen niet onberoerd gelaten.

Drainage en intensieve bewerking van de landbouwgronden maken het gebied duidelijk minder geschikt als broedgebied, hetgeen ons ook nadrukkelijk is gebleken bij tellingen gedurende de laatste 5 jaar.

Jammer, zeker ook voor de wulp, koning der weidevogels, maar..... hoe lang nog???

F Mensink.

Natuurstudiegroep.

Naast de gebruikelijke excursies in de omgeving heeft onze groep weer een tocht naar Lengerich(B.R.D.) gemaakt. Hoewel het eind oktober was, waren er door de droogte weinig paddestoelen.

Begin juni zijn we aan het kanaal Almelo-Nordhorn geweest om grassen te determineren. Onder leiding van J. Westrik was het een leerzame morgen. De vogeltrek hebben we waargenomen op het terrein van de Bergvennen. Nog voor zonsopgang waren we daar. Met behulp van verrekijkers en de kennis van dhr. J. ten Hoopen zagen we veel vogels. De piepers waren het best vertegenwoordigd.

Met de helft van onze groep maakten we een wadlooptocht van Pieterburen naar Schiermonnikoog. Een bijzondere ervaring.

De microscoop, die we door een bijdrage van het Anjerfonds in 1988 aanschaffen, wordt veelvuldig gebruikt.

Rapportrice: L. Willemsen

"Rode beuk aan de Vasserweg"

Er zijn beuken en beuken.

Hoewel wat vroeg dit jaar - het is begin maart - hangt de boom vol katjes, het lijkt wel een hazelaar. Het is echter een beuk. Niet de gewone beuk maar de haagbeuk. Oh ja, zult U zeggen die van een beukenhaag en ten dele hebt U gelijk, want beide laten zich goed tot hagen knippen die de winterdag - zij het

verdord - hun blad houden.

Officieel heet de gewone beuk *Fagus sylvatica* en de haagbeuk *Carpinus Betulus*.

Ze zijn gemakkelijk van elkaar te onderscheiden: de gewone beuk bezit bijna ronde, vlakke bladeren die gaafrandig zijn, terwijl die van de haagbeuk spits en gewelfd tussen de nerven zijn; hun bladrand is gezaagd. De bekende driekantige beukenootjes zijn de vruchten van de gewone beuk; de zaden van de haagbeuk zijn klein en worden door een driedelig dekblad gedragen, dat als vliegtoestel dient.

De gewone beuk komt het meest in Nederland voor, maar het is een verwend heerschappij, dat alleen op vruchtbare, het liefst kalkhoudende grond groeit. Als solitair is het een zeer imposante verschijning die tot 40 m hoog kan worden, en met zijn laagste takken bijna tot de grond reikt. In een beukenbos waan je je in een kathedraal; de massieve kaarsrechte stammen lijken op pilaren, die een dicht bladerdak als gewelf dragen dat het licht tot een groenachtig schemer filtert.

Het hout van de beuk is licht gekleurd en bevat vrijwel nooit een rode kern, het split gemakkelijk maar splintert niet, het werkt erg en is gevoelig voor "witte rot" waardoor het volledig zijn sterkte verliest, de vakman noemt dit "slaap". Door een warmtebehandeling is het hout in elke gewenste vorm te buigen en is mede daardoor belangrijk voor de meubelindustrie.

Beukehout is erg glad af te werken en wordt daarom gebruikt voor schaaftafels en speelgoed.

Naast de groenbladige bestaat er ook een roodbladige variëteit, waarvan men weet dat hij rond 1000 na Chr. als mutant van de groenbladige in Zwitserland is ontstaan. Er bestaat zelfs een soort met eikebladvormige bladeren.

Ondanks zijn geringe duurzaamheid is uit de geschiedenis bekend dat beukehout in de scheepsbouw gebruikt werd o.a. het Gokstadschip.

Gecreosoteerd beuken wordt als dwarslegger gebruikt en houdt het zo meer dan 60 jaar uit.

De haagbeuk wordt niet hoger dan 25 m en heeft een uiterst onregelmatig gevormde stamdoorsnede. Het hout van de haagbeuk is lichtgekleurd en bezit ook géén kern. In tegenstelling tot dat van de gewone beuk is het taai, moeilijk te zagen en te schaven. Meubels werden er dan ook niet van gemaakt, wel houten tandwielen, katrollen en gereedschapstelen.

Ook het hout van de haagbeuk werkt erg en is weinig duurzaam.

Uit pollenanalyse van veen is gebleken dat de haagbeuk veel eerder in ons land is verschenen dan de gewone beuk, maar toen laatstgenoemde verscheen overheerste hij snel de haagbeuk en zo is het tot nu toe gebleven.

A. Horsthuis

Werkgroep Archeologie-Geologie.

De activiteiten van onze werkgroep, die uit 6 personen bestaat, waren in 1989 vooral van praktische aard.

Vergaderd werd er niet veel, veldwerk stond voorop. Het feit, dat de riolering van de West- en Oostwal en Ganzenmarkt vernieuwd moest worden, gaf ons de mogelijkheid enig grondonderzoek te doen naar ligging, profilering en

"Opgravingen op de kruising Parkstraat-Westwal-Schildtstraat. Links: Adam Haarhuis; man met hoed J. Weustink (Doars-Gerrat)"

begrenzing van de binnen- en buitengracht van Ootmarsum. Helaas moest een en ander nogal snel gebeuren omdat het werk niet opgehouden mocht worden. Wij ontvingen echter van de afdeling gemeentewerken van Ootmarsum en van de aannemer Gerwers veel medewerking. Zelfs werd op een zaterdag voor ons zwaar materiaal ingezet.

Van te voren was overleg gepleegd met gemeente en uitvoerder. De leden van de werkgroep verrichtten eigenstandig graafwerk o.a. in het deel van de wal achter de Rabobank, waar een vlonder in de voormalige binnengracht gevonden werd. Er zijn verschillende fotografische opnamen gemaakt en er werden metingen verricht. Een uitgetrokken eikenhouten paal bij de vlonder kon door ons geborgen worden.

Bij de kruising Parkstraat en Westwal werd o.l.v. de heer Drs. A. Verlinde van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek een dwarsprofiel uitgezet. Gebleken is dat de binnengracht daar ter plekke gedempt geworden is in de 17e eeuw, gezien de gevonden scherven. De gracht was ongeveer 20 m breed. In het buitenste deel van deze gracht werden glazen flessen en een mineraalwaterkruik gevonden.

Ook bij de kruising Oostwal-Café Pikkemaat werd een onderzoek ingesteld, maar daar konden we slechts het binnentalud van de binnengracht vaststellen; de diepte was ongeveer 4 m. Ook in de grond van de Ganzenmarkt werden veel scherven gevonden en ook enkele kolfballen.

Door de welwillende medewerking van de conservator-directeur van het Hamaland Museum te Vreden, de heer Elling, konden veel scherven gedetermineerd worden. Hem werd een bezoek gebracht, terwijl hij tijdens zijn bezoek aan een zustervereniging in Albergen bereid was weer scherven te determineren. Op de werkgroepenvergadering van 1989 werden al veel scherven getoond.

Commanderie.

Nog steeds bestaat het plan de Commanderie door middel van een zgn. sleuvenonderzoek in het terrein te situeren. De toestemming hiervoor ontbreekt echter. Wel is het zo, dat, indien er bouwwerkzaamheden bij het Oldenzaals Voetpad worden uitgevoerd, er een onderzoek met medewerking van de ROB en gemeente kan plaats vinden. Theoretisch is de Commanderie door een lid van ons gesitueerd. Deze situering van de hand van de heer H. Oude Rengerink is op schrift gesteld en werd besproken met de heer A. Hulshof, oud-directeur van het Rijksmuseum Twente. Hij kon zich met de konklusies verenigen.

Tot zover dit verslag.

Henk Eweg

Werkgroep Heemkunde voor de basisscholen

Het afgelopen jaar zijn alle onderwerpen afgerond. Ook zijn er allerhande materialen bijgezocht, zoals foto's, dia's en boeken.

In de afgelopen weken zijn de scholen benaderd, of ze nog steeds de bereidheid hebben, dit project in hun leerplan op te nemen. De reacties waren zeer positief tot zelfs enthousiast te noemen.

Werkzaamheden voor het komende jaar:

- Het project in het komende schooljaar als proef in de basisschool laten doen.
Evt. tekortkomingen en of aanvullingen kunnen dan nog gecorrigeerd en/of aangevuld worden.
- Iemand vinden die dit project uit wil werken op de computer.
- Evt. geldbronnen zien op te sporen om er een verzorgd geheel van te krijgen.

R. van Benthem, rapportrice

Toelichting

Het gedicht 'Waorum' werd gemaakt in de periode, waarin we intensief bezig waren met het schrijven van het boek 'Ootmarsum 1940-1945'. Het heeft betrekking op het drama dat zich afspeelde aan de voet van de Kuiperberg waarbij vier leden uit het Joodse gezin Menco het slachtoffer werden.

Waorum

Ze waddn daor met hun vaar en moor
in nen kealder oonderbracht.
't Was op ne boerderi'j bie Vass'
Ze zattn daor dag en nacht.

De jong gung d'r mangs stiekem oet;
leup dan deur 'n bos en d'heet.
Hee kon in 'n kealder aajt nich zittn.
Ie wet' hoo 't jongz zo geet.

'Want wie bint Jöddn', har vaar ees zegd.
'Majt zölms nich wettn wa'w doot'
En kiek, dat zett de jong an't deankn.
Dat begreep hee nich zo good.

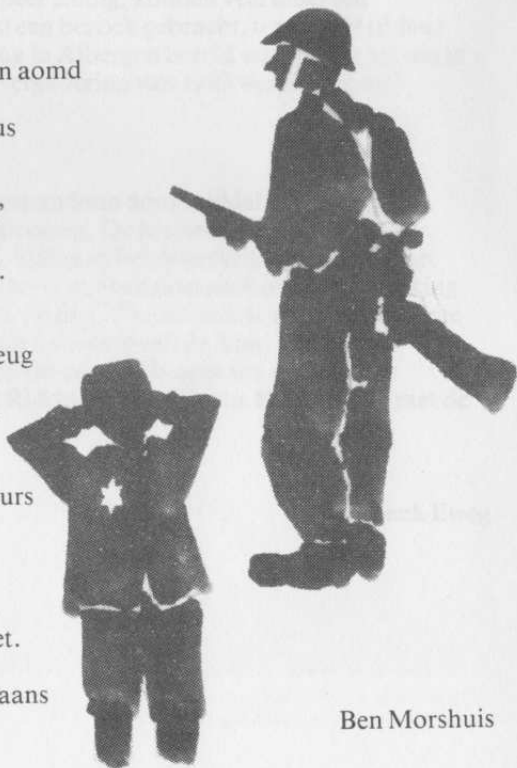
Ook snappn hee nich, toen z'op nen aomd
Deur kearls weddn op e jagd.
Met vaar en moor, met breurs en zus
nao Oatmössche weddn bracht.

Daor weddn ze vastzet in twee huk'
Ze mossn daor oet meka.
Zien zuster mos bie moor in 't hok.
Hee bie zien' breurs en va.

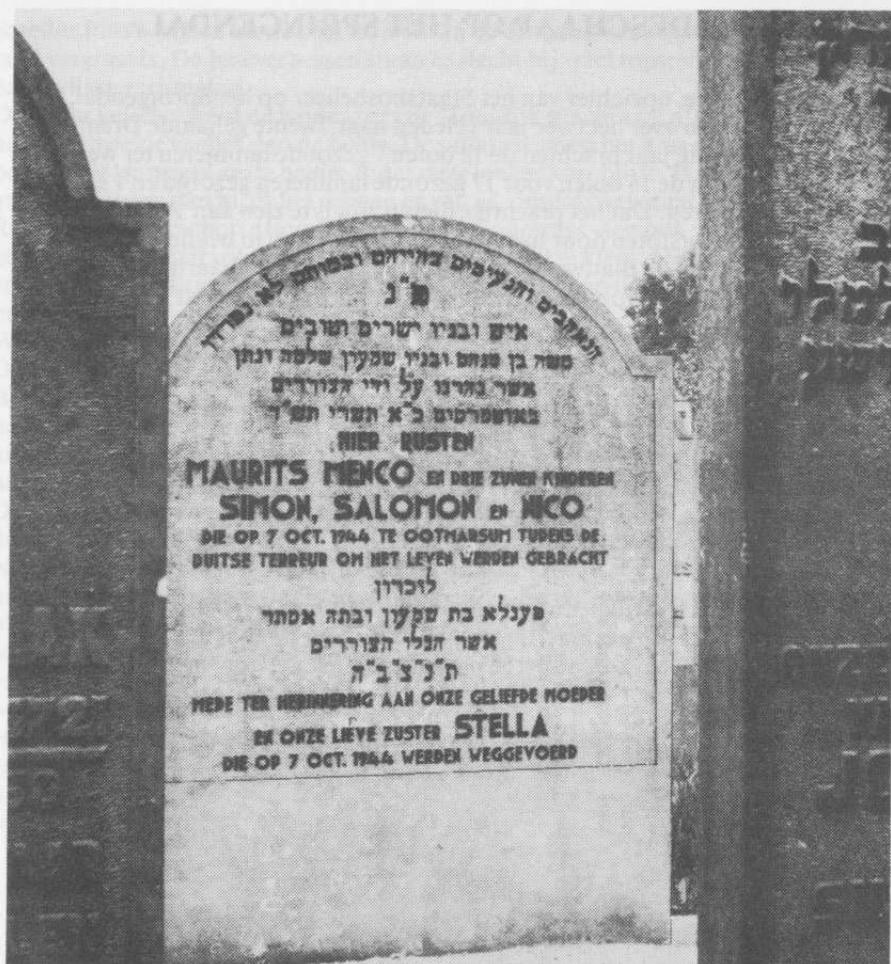
En wat e zien vaar den nacht ok vreug
Den kon alleen mear zengn:
't Koomp umdar wie Jöddn bint'.
Mear was nich oet te lengn.

's Mons is hee met zien vaar en breurs
met nen auto vot e gaon.
Hee zag zien zuster en zien moor
bie ne aandere wage staon.

Net boetn de stad mossn zee d'r oet.
Nen soldaot zeè: 'Dreaj oe um'.
Hee zag 't gewear, mer kreeg gin kaans
um nog te vraogn: 'Waorum?'

Ben Morshuis

De onlangs gerestaureerde grafsteen op de Israëlitische begraafplaats te Almelo.
 Restauratie vond plaats in opdracht van H. Menco, een broer van de vermoorde Salomon Menco.

DRENTS HEIDESCHAAP OP HET SPRINGENDAL.

De heer R. Corbee, opzichter van het Staatsbosbeheer op het Springendal, is zichtbaar tevreden over het twee jaar geleden naar Twente gehaalde Drentse heideschaap. Vorig jaar brachten de 12 ooiën 7 gezonde lammeren ter wereld en dit jaar hebben de 15 ooiën voor 17 gezonde lammeren gezorgd en 1 schaap moet nog lammeren. Dat het prachtige dieren zijn is te zien aan 'Anne'.

Dit lammetje is verstoten door haar moeder en wordt nu in het huis van de familie Corbee aan de Blauweweg grootgebracht. Uit dankbaarheid loopt het diertje de gezinsleden trouw achterna en laat duidelijk horen dat het aanwezig is.

De kudde schapen graast op de Paardenslenkte aan de Hooijdijk. Op dit grote heideveld met een omtrek van bijna 3 km, grazen de schapen rustig achter het schrikdraad. Vorig jaar werd de helft van de Paardenslenkte gebruikt, maar dit jaar kunnen de dieren van de hele oppervlakte gebruik maken. Vorig jaar graasden ze ook nog op het heideveldje langs de Uelselerdijk, het zogenaamde 'Scholtenveld', maar dit 1,5 ha grote gebied is te klein voor de kudde.

Tegen de winterdag zal er toch een aantal verkocht moeten worden, want er kunnen maximaal 25 schapen op dit gebied voldoende voedsel vinden, aldus Corbee.

Waarom zijn de schapen hier naar toe gehaald?

Op de eerste plaats om het gras, de bochtige smeie, geen kans te geven om de heide te overwoekeren. Door allerlei oorzaken groeit het gras sneller dan de heide en wanneer er niet wordt ingegrepen, is er weldra geen heide meer te zien.

"Het Drentse schaap voelt zich thuis op de Springendalse heide"

Satellietfoto's wijzen uit dat liefst 58% van de droge en vochtige heide in ons land vergrast is. De jeneverbessen staan er slecht bij: veel topsterfte en weinig natuurlijke verjonging.

Drie jaar geleden werd de heide langs de Hooidijk machinaal afgeplagd, maar het gras groeide sneller dan de heide. De schapen geven het gras geen kans en bovendien 'snoeien' ze de heide, zodat deze lekker kort blijft. Is de heide te groot geworden dan blijft het schaap er van af, omdat die te taai wordt.

Runderen als de Schotse hooglanders of de Galloways eten ook wel van de hoge heide, maar daarvoor is de oppervlakte hier veel te klein. Hetzelfde geldt voor de Przewalskipaarden die wel in Zeeland grazen op de platen. (zandbanken)

Waarom speciaal het Drentse heideschaap?

Dit opvallend langharige dier is gemakkelijk in onderhoud en vrij rustig.

Bovendien zijn er bij de bevalling zelden problemen. Op de plaatsen waar de heide kort wordt gehouden en waar de dieren vaak langs lopen, ontstaat een andere vegetatie. Kleine bloemen als de tormentil zijn weer zichtbaar tussen de heideplanten. Ook de stekelkruipbrem is nu op veel meer plaatsen te zien.

Door het grazen van de schapen zien we nu ook veel meer mestkevers in de heide. Ook de klapekster, een vrij zeldzame vogel, is boven de heide gesignaleerd. Nu de schapen de heide zo kort mogelijk houden, lijkt het alsof het plaggen niet meer nodig is, maar dat is een misverstand. Er moet nog wel degelijk geplagd worden; alleen het hoeft niet meer zo vaak te gebeuren als vroeger.

Moest dat vroeger minstens eens per twintig jaar, nu is dat verschoven naar eens per dertig jaar. Het plaggen blijft een kostbare aangelegenheid ook al wordt de afgeplagde heide aan tuinders verkocht.

Het ligt in de bedoeling om dit jaar nog een schuur te bouwen voor de schapen, zodat ze er kunnen schuilen en 's winters gemakkelijker kunnen worden bijgevoerd en voor de vele toeristen een zekerheid dat de dieren hier blijven, want het is een fraai gezicht op de heide.

H. Oude Elberink

DE STORM VAN 26 JANUARI 1990.

De eerste storm van 26 januari 1990 richtte behoorlijk wat schade aan op het Springendal. Het meeste had de grove den te lijden, want er ging 80 m³ hout verloren. Evenveel m³ hout ging gezamenlijk tegen de grond aan de fijnspar, de douglasden en de Japanse larix. De storm die tien dagen later volgde deed het nog eens dunnetjes over, waarbij opviel dat bepaalde percelen, die bij de eerste storm totaal geen schade hadden geleden het nu wel zwaar te verduren hadden.

Van het omgewaaide hout wordt voornamelijk papier gemaakt of profielhout. Van de kleine resten, de opgestapelde stukken hout van 1 meter lengte langs de Mosbeekweg, wordt spaanhout gemaakt. Om één m³ hout te krijgen, moeten er gemiddeld drie bomen worden omgezaagd. In totaal zijn er circa 800 bomen omgewaaid tijdens die twee stormen.

Er worden geen jonge bomen aangeplant. De lege plekken in het bos worden vanzelf door een natuurlijk proces wel weer opgevuld. Het is dan wel zo goed als zeker dat deze natuurlijke verjonging meer zorgt voor loten van berke- en eike- dan dennebomen.

Dit past aardig in het beleid van het Staatsbosbeheer om in het bos meer bomen te hebben die hier oorspronkelijk thuis horen en daaronder vallen de dennebomen niet. Ook de rododendron hoort eigenlijk niet thuis op het Springendal ook al bloeit deze zo fantastisch langs de Blauwe weg en bij de Wildspieker. Op die plaatsen waar de rododendron verder het bos ingroeit,

"In stukken gezaagde dennebomen langs de Blauweweg"

worden de uitlopers weggehaald. Onder deze struiken wil verder niets meer groeien en deze struiken bieden alleen maar een goede schuilplaats voor vogels.

Als er in een bosperceel slechts enkele bomen zijn omgewaaid dan blijven ze meestal liggen, omdat het te duur wordt om ze er uit te halen en bovendien maak je met de machines meer kapot aan het bos. Veel vogels profiteren van de omgevallen bomen. Met name de spechten vinden dat ideaal, want onder de schors is veel voedsel en een halverwege afgeknapt denneboom biedt een uitstekende nestplaats. Het aantal bonte spechten is op het Springendal duidelijk toegenomen en dat geldt evenzeer voor de vroegere zeldzame zwarte specht. Helaas is volgens de heer Corbee, de groene specht op het Springendal niet te zien. Het voedsel van deze prachtige vogel met zijn schitterende lach, bestaat in de zomer uit kleine zwarte grasmieren en in de winter uit vooral rode bosmieren.

De eekhoorntjes zijn ook niet zo gelukkig met het verdwijnen van de dennebomen, want zij peuzelen graag van de denneappels. Toch zitten er in totaal zeker nog tien paartjes op het Springendal.

De heer Corbee doet ook niet bepaald dramatisch over het aantal omgewaaide bomen. In vergelijking met de stormen van 1972 en 1973 valt het wel mee. Toen waren er in totaal meer dan 2000 bomen omgewaaid en werden hele bospercelen met de grond gelijk gemaakt.

Eén van de gevaren van het boswerk is de nieuwe ziekte Lyme. Deze wordt veroorzaakt door de teek. Dit diert je zit in een boom en laat zich vallen wanneer een mens of dier dat warmte uitstraalt, er onder door loopt. Per jaar word ik wel zes maal gebeten door een teek, zegt de heer Corbee. Je merkt het wel als je onder de douche staat. Als het dier zich onder de huid verborgen weet te houden, heb je kans dat er zich allerlei klachten kunnen voordoen, zoals het aantasten van de gewrichten en het zenuwgestel. Het enige waaraan je het kunt herkennen is een grote cirkel om de plaats waar het dier zich heeft genesteld. Ook de poezen en honden hebben er regelmatig last van, maar met één draaiende beweging heb je ze er zo uitgehaald, aldus de heer Corbee die er duidelijk niet al te moeilijk over doet.

H. Oude Elberink

SMOKKELEN

De Eerste Wereldoorlog van 1914 - 1918.

Een oorlog die zich in West Europa hoofdzakelijk afspeelde op Belgisch en Frans grondgebied en in Oost Europa in de landen Roemenië, Polen en Rusland. Het was Duitsland dat deze oorlog voerde, hierbij gesteund door Oostenrijk-Hongarije, Bulgarije en Turkije.

Ons land bleef toen gelukkig neutraal al heeft onze koopvaardijvloot erg veel geleden vooral toen Duitsland de totale duikbotenoorlog afkondigde.

Nederland kende echter geen bezettingsmacht en er speelden zich op Nederlands grondgebied geen gevechtshandelingen af.

Duitsland was wel in oorlog.

Alles werd opgeofferd aan de oorlogsproductie, zodat er op ander gebied grote schaarste kwam. En de produkten die er dan nog waren, konden nauwelijks worden betaald.

Het spreekt vanzelf dat vele Duitsers trachtten toch aan de de nodige artikelen te komen om in hun eerste levensbehoeften te kunnen voorzien.

Die mogelijkheid was er vooral voor de grensbewoners. In het neutrale Nederland was immers nog volop voorhanden: kleding, schoeisel, levensmiddelen. Het duurde dan ook niet lang of er ontstond een drukke 'handel' in het Nederlands-Duitse grensgebied.

Omdat daarbij echter enerzijds de invoerrechten en anderzijds de uitvoerrechten werden ontdoken, was deze 'handel' illegaal, tegen de wet. Handel drijven op deze manier wordt smokkelen genoemd.

Men wist dat men strafbaar bezig was, maar toch werd het op grote schaal beoefend. Men zag er namelijk meer een lucratief handeltje in, dan het overtreden van de wet.

Verder blijkt uit verhalen, dat er weliswaar op sommige plaatsen min of meer georganiseerd en in groepsverband werd gesmokkeld, maar dat er over het algemeen sprake was van incidentele gevallen van smokkel. Hierbij probeerden één of meer familieleden of burens enkele produkten over de grens te brengen en daar te verkopen.

Daarbij had men vaak een vast afleveringsadres, vanwaar de zaken verder werden getransporteerd, maar daar bemoeide de smokkelaar zich in de regel niet meer mee.

Schinkn

Het is niet verwonderlijk dat met het aantal geslaagde smokkelavonturen ook dat van de smokkelverhalen toenam. En in de meeste verhalen is de heldenrol dan toebedeeld aan de smokkelaar, terwijl de kommies (douanebeambte) de gene is, die op slinkse wijze om de tuin wordt geleid.

Maar er zijn ook verhalen, waarbij het juist andersom ging: het recht zegeviert over de wetsovertredende smokkelaar.

Een van die verhalen werd ons door A. Groeneveld (88 jaar), Laagsestraat 72a verteld.

Onopgesmukt, zonder overdrijving. Het verhaal van iemand die eigenlijk ongeschikt was als smokkelaar.

"Ik was al een paar keer met mijn broer en een paar jongens uit de buurt meegeweest de grens over", begint Groeneveld zijn relaas. Hij zal toen zo'n 15 tot 16 jaar zijn geweest en woonde aan de Ottershagenweg in Tilligte. Hij weet zich niet meer te herinneren wat hij in de paar keer smokkelde.

"Het ging in elk geval om etenswaren en kleding", zegt hij.

Met die enkele keren had de jonge Toon Groeneveld een beetje geld verdiend en toen achtte hij de tijd rijp om eens een grotere slag te slaan.

"Ik kocht bij Borggreve in Tilligte vier hammen (schinkns) en die zou ik op de afgesproken ochtend via de Ottershagen in de buurt van de grensovergang Laagse Paal de grens overdragen. Het waren zware schinkns en op advies van mijn zuster heb ik er toen één in huis achter gelaten. Achteraf was ik daar blij mee", vertelt A. Groeneveld in zichzelf lachend als hij aan het avontuur terugdenkt.

Hij zou samen met een groep anderen gaan. Van die groep weet hij zich nog te herinneren: zijn broer Gerard Groeneveld, G. Veelers (Rools-Gait), H. Veelers (Middelhoes), J. Morsink (de Schutte uit Tilligte) en B. Nijkamp (de Lisboer). Zoals gebruikelijk werd de dienstmeid van de Hooboer ingeschakeld.

(De Hooboer was de daagse naam van Boerrigter. Deze had een boerderij aan het eind van de Goudkampsweg. Die boerderij staat er nu niet meer, maar de plek waar de gebouwen stonden, is nog duidelijk terug te vinden).

Die dienstmeid kon vanaf het erf van de Hooboer de hele Goudkampsweg af-

"A. (Toon) Groeneveld in de Ottershagen op de plaats waar hij werd betrapt"

kijken tot aan de Laagsestraat. Als er tegen het afgesproken tijdstip, 's morgens om 11.00 uur geen kommies op de weg te zien was, zou zij het afgesproken teken geven, waarop de groep door de Ottershagen naar de boerderij kon lopen. Achter die boerderij kon men dan even op verhaal komen om dan van daaruit de laatste etappe af te leggen.

(Die dienstmeid was Sientje Leussink, die later trouwde met postbode Frans Hesselink).

"Alles verliep naar wens. We kwamen in de Ottershagen en zagen in de verte hoe Sientje een teken gaf dat alles veilig was. Ik was er blij mee, want die schinkns werden steeds zwaarder" vertelt A. Groeneveld.

De groep rende richting boerderij Hooboer en kwam daar terecht achter een stro-berg (viemhoap). "Daar kon ik eindelijk even de zware last op de grond leggen".

Ook de rest van de groep maakte van de korte pauze gebruik om de smokkelwaar even neer te leggen.

En toen gebeurde het.

Eensklaps kwam er een kommies uit het niets tevoorschijn. De jongemannen schrokken zich een ongeluk en begrepen niet waar die man zo plotseling vandaan kwam.

"Later bleek dat hij zich achter de èèdngloepe (eendenkooi, smal toelopende sloot om er eenden in te vangen) had verstopt. Hij zat daar al voordat Sientje, onze uitkijkpost, de Goudkampsweg had afgespeurd. Daarom had zij hem niet gezien", verklaart A. Groeneveld.

De jonge smokkelaars waren weliswaar op heterdaad betrapt, maar dat wilde nog niet zeggen dat ze zich ook meteen lieten grijpen. Ze negeerden dan ook unaniem het bevel "Halt; blijf staan" en stoven in diverse richtingen uiteen; hun smokkelwaar lieten ze achter.

"Ik zie Rools-Gait nog richting Ottershagen rennen. De kommies schoot, maar raakte gelukkig niets. Ik sprong met enkele anderen in die greppel daar (Groeneveld wijst) en rende vandaar de grens over.

Daar kwamen wij bij het huis, waar we onze waren hadden moeten afleveren, maar deze keer kwamen we met lege handen", vertelt Groeneveld.

"In een flits schoot het door me heen: Maar goed dat ik de raad van mijn zuster heb opgevolgd, want nu heb ik tenminste nog één schinkn".

Ze bleven de hele dag in het Duitse grensgebied verstopt en keerden pas tegen donker naar de Hooboer terug. Hun smokkelwaar was natuurlijk door de kommiezen meegenomen.

"Daar zag je niks van terug".

Kennelijk had de jonge Groeneveld de schrik goed te pakken. "Ik heb nadien niet meer meegedaan; ik was er ook niet zo geschikt voor".

Dan kijkt hij nog even over de Ottershagen zo deze er nu, anno 1990 bij ligt. Zijn ogen volgen de route die hij toen moest lopen om de smokkelwaar naar Duitsland te brengen. Dan merkt hij ineens op: "In 'n lestin oorlog hoown wie daor niks hen te brengn..... toen haaln ze 't zich zölf wa op!"

Dodelijke slachtoffers

Minder gelukkig bracht H. Lansink (de Kniep) uit Tilligte het er van af. Hij had wel een erg handige manier bedacht om zijn smokkelwaar over de grens te brengen.

Hij pakte alles in een tobbe (ne balie), zette die in het water, bond er een touw aan en trok daarna vanaf de hoge oever de zaak richting grens.

Maar ook deze keer stond er een kommies op de uitkijk. Hij zag Lansink aankomen en sommeerde hem stil te staan. Deze liet echter het touw los en vluchtte. De kommies schoot en de jonge smokkelaar werd dodelijk getroffen.

Lied

Een ander dodelijk slachtoffer van het smokkelen heeft een onbekende tekst-dichter in die tijd geïnspireerd tot het maken van onderstaand lied. Nog vele jaren na de Eerste Wereldoorlog werd het gezongen.

De smokkelaar over wie hier wordt verhaald, was afkomstig uit Ootmarsum.

De smokkelaar

Een soldaat-kommies stond op z'n post

In het middernachtelijk uur

Zijn oog is mat, zijn wang is bleek

Zijn geest is nog vol vuur

) 2 x

Zijn geweer houdt hij krampachtig vast

Zijn ogen dwalen rond

Dan wordt hij eensklaps opgeschrikt

Door 't blaffen van een hond.

) 2 x

De soldaat-kommies die houdt zich stil

En denkt: Nu pak ik jou

De smokkelaar stapt moedig voort

En denkt: Ik ben er gauw

) 2 x

Maar opeens daar dondert hem in 't oor

"Zeg, halt jij smokkelaar"

De man wordt bijna stom van schrik

En denkt: Ik vlucht nu maar.

) 2 x

Hij draait zich om en snelt reeds heen

Maar och daar valt een schot

Getroffen zonk de smokkelaar neer

En zucht: Ik sterf, o God

) 2 x

De soldaat-kommies snelt naar de plaats

Waar het lijk ter aarde ligt

En sprak: Ik heb een moord begaan

Maar ik deed toch steeds mijn plicht

) 2 x

En droevig jammerend blijft hij staan

En staart met stomme smart

Naar het lichaam van den smokkelaar

Doorschoten is zijn hart

) 2 x

En in dat smokkelaarshuisgezin

Daar klinkt een blij gelach

Van een jonge moeder met haar kind

Niet wetend wat hen wacht.

) 2 x

Opeens daar wordt er aangeklopt

De moeder was reeds blij

En vrolijk sprak ze tot haar kind

Daar zal uw vader zijn.

) 2 x

Maar welk een schrik bekwam haar dra

Toen ze in plaats van hare man

Een man der wet voor zich zag staan

Waarvan zij toen vernam:

) 2 x

''Uw man dat is een smokkelaar

Die z'n straf heeft ondergaan

Een kommies die post had aan de grens

Zag hem zo zwaar belaân

) 2 x

De soldaat-kommies sommeerde: Halt

Maar ach, hij bleef niet staan

De soldaat die lost een schot op hem

En heeft zijn plicht gedaan.

) 2 x

De soldaat-kommies snelde naar de plaats

Maar och, hij leefde niet meer

Daarom leg ik als man der wet

Het lijk maar gauw hier neer''

) 2 x

Bewusteloos zonk de moeder neer

Toen het lijk werd binnengebracht

Dat zulk een ramp haar treffen zou

Dat had zij nooit gedacht.

) 2 x

MARKTSTRAAT

Vroeger en nu.

ONDERWIJS 1918 - 1921

Het licht klaarde op

De eerste wereldoorlog liep ten einde. De vrede werd gesloten 21-11-1918. De zon brak weer door, invasie of bezetting door Duitsers was uitgebleven, maar de openbare school aan het Schoolplein/Oostwal zat nog in het donker en dat was vooral 's winters niet zo leuk. Een tijdlang met petroleumlampen prutsen, zo'n half uur voordat de school toch "uit" ging, lachte niemand toe. Omdat het te vroeg donker was, werden er in augustus 1918 voor de wintermaanden speciale schooltijden ingesteld.

In de maand juli van ditzelfde jaar was al besloten tot het oprichten van een electriciteitsbedrijf. De nodige concessies werden aangevraagd. Oisterwijk en van Wezel vormden een commissie van aankoop en om voorbereidingen te treffen: de boekhouding van het bedrijf zou J.B. Reuwer krijgen en de aanleg geschiedde door de Gebrs. Ellenbroek uit Borne. De straatverlichting kwam er dus en op 23 augustus d.a.v. ontstond het plan tot verlichting van het 1e en 2e lokaal van de school, het huis van het hoofd (Groenland) en het postkantoor (nu hotel Jolanda). De aanbesteding volgde enige maanden later. Dat was dus voor elkaar tot genoegen van het personeel.

Personeel

Wie waren dat in deze periode? Het hoofd was dus G.J. Groenland, die in 1918 een salaris genoot van f 1.450,- per jaar plus f 150,- huishuur. Hij woonde Grotestraat 15, nu Jos Brummelhuis. Verder werkte hier de beslist nog bij vele ouderen in de herinnering levende populaire meester J. van den Hout, salaris f 1.225,- plus f 50,- huishuur. Hij woonde Grotestraat 23. Dan meester B.J. Kromme salaris f 800,-, T.M. Bruens onderwijzeres f 1.041,- en Maria Brons, nuttige handwerken f 38,50. Schoolarts was Leffert Meyboom voor f 100,- per jaar. Een jaar later heeft de gemeente deze salarissen aanmerkelijk opgetrokken en verdienden ze respectievelijk f 1.800,- f 1.600,-, f 1.300,- f 1.558,- en f 50,- per jaar.

Bij de benoeming kreeg juffrouw Bruens uit een voordracht van drie de voorkeur, omdat ze dan bij haar moeder kon wonen!

Met meester Kromme was het kwakkelen, had veel ziekteverlof en kreeg in 1921 eervol ontslag.

Spaanse griep

Op 1 oktober 1918 werd de school gesloten wegens Spaanse griep. Op het internaat waren 58 van de 68 kinderen ziek. Groenland kreeg ook Spaanse griep. Hij ging naar een krankzinnigengesticht in Den Bosch en werd in een dwangbuis weggebracht.

Waarnemend hoofd werd juffr. Bruens. Toch is Groenland geheel genezen, want 1-6-19 neemt hij ontslag, wegens zijn benoeming als leraar aan de Rijksnormaalschool te Oldenzaal.

Het nieuwe door de Raad gekozen hoofd werd H.M. van Griensven uit Den Bosch. Ze ging wonen Marktstraat 4. Tussen 16-6-19 en 1-1-1922 gaf ze ook een esperantocursus in de hoogste klas (zie Jaarboekje 1986).

Uit een voordracht van drie, P. van der Maas, onderwijzer te Tilligte, J. Huls, onderwijzer te Reutum, A. Oude Essink, werd per 1 januari 1920 de eerste benoemd tot onderwijzer aan de Openbare School.

Kinderkopjes

Bij regenachtig weer konden de kinderen haast niet met droge voeten in de school komen. Daarom werd in 1919 besloten de (Oost)-wal te bestraten van de Marktstraat tot de school met veldkeitsjes, die op de speelplaats lagen. Ideaal. Op 17 januari werd voor de ULO-vakken in de 7e en 8e klas nog een leerkracht benoemd, maar eind 1920 zien we dat de ULO-school, "zoals die op het ogenblik is ingericht, kan, wegens het in werking treden van de Onderwijswet 1920, niet als zodanig blijven voortbestaan. Uitbreiding met Frans, Engels en wiskunde is financieel niet haalbaar".

Vervolgonderwijs

Op 9-11-1921 vervalt ingevolge de L.O.-wet ook het herhalingsonderwijs t.b.v. het vervolgonderwijs. Dat laatste was een avondschoon in de maanden november, december, januari, februari en maart, die twee jaar liep met 168 uren per jaar. De vakken waren: lezen, taal, rekenen, natuurkunde, Duits en nuttige handwerken. Van dit onderwijs was de heer P. van der Maas een tijdlang hoofd en wel van 10 februari tot 1 september 1922. Opgevolgd door J. Huls uit Reutum.

Er was dus een verschil tussen herhalings- en vervolgonderwijs.

Bij herhalingsonderwijs moeten we denken aan een soort VGLO-onderwijs in de 7e en 8e klas.

Vervolgonderwijs was een heel aparte cursus in de avonduren.

Per 1 januari 1922 krijgt mej. Griensven op eigen verzoek ontslag wegens benoeming tot schoolopzienster. Einde cursus esperanto.

Steeds wordt hier gesproken over de Openbare Lagere School. Hier gingen dus jongens en meisjes van alle (lees: in de regel: beide) gezindten naar toe.

Zeer weinig meisjes, want de R.K. meisjes vielen in de St. Jozefschool onder de hoede van de Zusters van Amersfoort, die ook werkzaam waren voor de "bewaarschool" Fröbelschool. (Zie ook de boekjes "Jeugdzorg en onderwijs" en "Het onderwijs in Ootmarsum").

Gustaaf Klaas

URINOIR

In het gemeenteraadsverslag van 3 juni 1940 wordt gewag gemaakt van een urinoirgebouwtje op het Kerkplein.

Omdat dit gebouwtje is gerealiseerd en er bovendien nog enkele oude foto's voorhanden waren, leek het ons interessant om hieraan enige aandacht te schenken.

Jarenlang had er een openbaar (heren-) toilet op het Kerkplein gestaan. Op bijgaande foto is het ronde, ijzeren bouwsel te zien. Dat het geen sieraad was, maakt die foto wel duidelijk.

Tegelijk met de herinrichting van het Kerkplein, 1936/1937 is dit urinoir verdwenen.

De behoefte aan een "waterplaats", zoals een dergelijke voorziening ook wel werd genoemd, bleef echter bestaan. Dat blijkt uit genoemde raadsvergadering van 3 juni 1940, waaruit het volgende citaat.

"Ten aanzien van het plaatsen van een urinoir op het Kerkplein heeft de heer Mulder ook enige plannen ontworpen.

Hij voor zich vindt een urinoir op het Kerkplein geen mooie oplossing. Ook de raad deelt deze mening. Hij, de Voorzitter heeft toen gedacht de kwestie op een andere wijze op te lossen en heeft zich met de caféhouder Lutikhuis in verbinding gesteld om een gedeelte van de aan het Kerkplein gelegen stalling voor dit doel te huren. Het urinoir zal dan geheel van de stalling afgescheiden worden, aangesloten worden op de riolering en voorzien worden van waterspoeling en elektrische verlichting. Alvorens hieromtrent een nadere beslissing te nemen, zullen de onderhandelingen met den heer Lutikhuis, die wel genegen is een gedeelte der stalling voor het beoogde doel te verhuren, worden voortgezet....."

In het raadsverslag van 27 juni 1940 lezen we:

"Besloten wordt van den caféhouder F.H.A. Lutikhuis alhier te huren een gedeelte van een stalling, liggende aan het Kerkplein alhier, teneinde hierin voor eigen rekening te bouwen een urinoir, welk urinoir voor openbaar gebruik bestemd zal zijn met een toegang vanaf het Kerkplein. De huur wordt aangegaan voor den tijd van tien achtereenvolgende jaren. Na het verstrijken hiervan zal de overeenkomst, indien zij niet minstens zes maanden voor afloop van dat tijdvak van een van beide zijden is opgezegd, onveranderd doorlopen. De huurprijs zal f 20,- per jaar bedragen".

En uit de raadsvergadering van 11 september 1940 blijkt dat de bouw van het urinoir een bedrag van f 400,- kost. Een bedrag dat door architect Mulder is begroot. Aannemersbedrijf Gebr. Velthuis was de laagste inschrijver.

Dit urinoir is gebouwd en is op bijgaande foto te zien. Op deze plaats bevindt zich nu een vleugel van het huidige stadhuis.

B. Morshuis.

"Veemarkt op het Kerkplein in het begin der 30-er jaren. Rechtsmidden het ijzeren urinoir. Op de achtergrond de panden van Sanders (nu Ilona), Bloemen, Tenniglo, Geerdink (nu Poppengalerie) en werkplaats Geerdink (nu Chinees restaurant)"

"Midden links het urinoir-gebouwtje. Daarnaast café Luttkhuis, nu vleugel stadhuis"

MOBIELE MUZIEKTENT?

Niks nieuws onder de zon.

Nog niet zo lang geleden besloot de gemeenteraad van Ootmarsum om definitief af te zien van het realiseren van het plan tot het bouwen van een muziektent. Noch een vaste muziektent op het Kerkplein, noch een mobiele, dus verplaatsbare muziektent leek de raad een haalbare zaak te zijn.

En juist het idee van een mobiele muziektent leek het ei van Columbus te zijn. Dat was weer eens wat nieuws.....

Zo nieuw en vooruitstrevend was dat idee echter helemaal niet. Iets dergelijks was al eerder in de Ootmarsumse gemeenteraad aan de orde geweest.

Om precies te zijn: 50 jaar geleden.

We lezen in een raadsverslag van 3 juni 1940:

''Behandeld wordt een door de Landschapscommissie van ''Het Oversticht'' uitgebracht advies ter zake het stichten van een nieuwe muziektent en een urinoirgebouwtje met lichtmast op het Kerkplein.

Met betrekking tot het bouwen eener nieuwe muziektent stellen B. en W. voor een z.g. verplaatsbare tent gemonteerd op een grote platte wagen aan te schaffen. Een dergelijke tent biedt vele voordelen:

1e. kan zij in korten tijd op elk willekeurig punt worden opgesteld.

2e. wanneer zij niet gebruikt wordt is zoo'n tent geen sta-in-den-weg,

3e. de onderhoudskosten zijn gering en ten

4e. de mogelijkheid bestaat een zoodanige tent voor diverse gelegenheden te verhuren. De kosten van een zoodanige tent zouden naar raming van den architect Mulder circa f 900,- bedragen.

Indien de kosten niet boven dit bedrag gaan kan de Raad zich met aanschaffen accoord verklaren''.

In latere verslagen komt men niet meer op deze kwestie terug en nergens blijkt of het plan ooit is gerealiseerd.

Twee muziektenten

Voor zover na te gaan, heeft Ootmarsum twee muziektenten gehad. De eerste stond vroeger op het Kerkplein ongeveer op de plaats, waar nu het monument-je staat. Ouderen weten zich te herinneren, dat het een 8-hoekig bouwwerk was, dat rond 1936 is afgebroken.

Daarna heeft er een korte tijd een 'muziekkoepeel' gestaan aan de Parkstraat op de plaats waar nu het Postkantoor staat. (midden 60-er jaren tot 1975).

Beide foto's getuigen hiervan.

B Morshuis.

"Tussen de bomen door is de muziektent te zien. De foto is gemaakt vanaf de plaats waar nu de pastorie staat. Rechtsachter is een deel van het stadhuis te zien. Ook is het reclamezuiltje zichtbaar en daarachter, met dakkapel, café Luttkhuis"

Muziekkoepeel — Ootmarsum

"Op de foto de Muziekkoepeel aan de Parkstraat (achtergrond). De foto is gemaakt vanuit Engels' Tuin"

KRONIEK 1989

januari

1. Start bouwactiviteiten Wildehof III
9. Reclamebureaus van Mierlo en Schulten/Okkinga gaan fuseren
13. Renovatie Engels' Tuin
26. Advies: Erosiedalen bestemmen tot natuurgebied.

februari

7. Aankoop boerderij Aarnink (Vinke)
17. J. Gerard, ereid Stichting Heemkunde
18. Afscheid Zusters Franciscanessen uit Ootmarsum
25. Sociëteit Alleenstaanden 10 jaar

maart

3. Stichting Heemkunde onderzoekt loop der Wallen
18. A.F. Snijders, nieuwe VVV-directeur
20. Standbeeld Paoskèèrls onthuld
20. H. Eweg in Heemkunde-bestuur
25. T. Eertman ("Toon van Dieks") rijdt al 50 jaar met Paashout

"Op 19 maart 1989 werd het beeld van de Paoskèèrls onthuld"

april

4. Start herinrichting Ganzenmarkt e.o.
5. Nieuw tenniscomplex in gebruik
19. J. ter Haar volgt J. Heesink op als voorz. Harmonie Caecilia
28. Afscheid Herman Veelers bij VVV

mei

1. Keramiekgalerie Anne Westgeest
6. Toren NH Kerk in de steigers
9. Schooljeugd herdenkt gevallen
20. P. Berkhout, burgemeester te Haps
29. Afscheid van pastores Verschragen en van Lier
30. B. Oude Vrielink na 36 jaar postbode af

juni

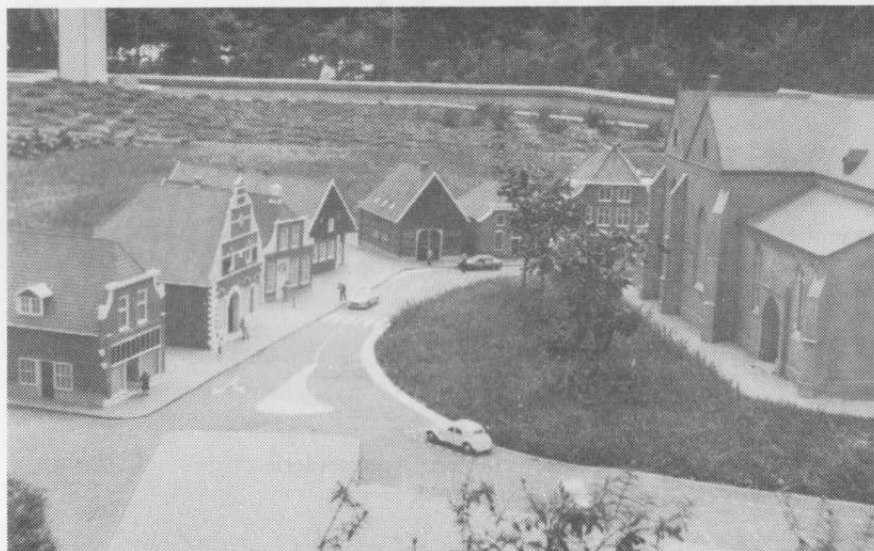
10. Ootmarsum present op Mini Europe in Brussel
19. KOSC krijgt nieuwe velden
23. Niet iedereen blij met subtropisch zwembad

juli

8. Burgemeester opent ABN-bank aan Markt
28. Goede bezetting nestkastjes

augustus

11. Grote fuchsia-show Openluchtmuseum Los Hoes
31. Huize Franciscus breidt uit

"Ootmarsum als één der 8 Nederlandse plaatsen op de internationale permanente tentoonstelling Mini Europe in Brussel!"

Zo zag de Ganzenmarkt er in april 1989 nog uit.

september

- 1. Stichting Heemkunde naar Emsland
- 13. Voor bouw sporthal 7,5 ton

oktober

- 9. Stadhuistoren krijgt mogelijk uurwerk terug
- 20. Bezwaren tegen zwembad ongegrond
- 31. Ootmarsum is knelpunt

november

- 3. Gigengack 100 jaar met draaimolen op Koale Karmis
- 9. Inrichten strooiveld op kerkhof
- 20. KESA-week met 500 deelnemers
- 25. Boekje over Franciscanessen

december

- 7. Plannen voor nieuw politiebureau
- 16. College wil onderzoek restanten Commanderie
- 22. Ikonenexpositie Annemarie Eweg

